

meg tudod mondani, hogy ez igaz-e vagy sem. Szerintem ez nagyon nehéz kérdés, mivel ha a magyar diákok ilyen tettek mezejére lépnek, az állami hatóságok ezeket úgy kezelnék, mintha a Bolyai Egyetem tanárai és néhány más jelentős kolozsvári értelmiségi készítette volna elő, és így kellemetlen helyzetet idéznénk elő.”

Intézkedések. Annak ellenőrzése végett, hogy a Bolyai diákjai szándékoznak-e esetleg tüntetni, erre fogják átirányítani „Kovács János” és „Stojka Pál” ügynököket is.

Páll Ferenc főhadnagy

ACNSAS, fond Informativ, dosar 3010, vol. 1, 61. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

34.

A Kolozs Tartományi Securitate jelentése a kolozsvári egyetemek hangulatáról

Kolozsvár, 1956. október 27.

Belügyminisztérium
Kolozs Tartomány

Szigorúan titkos

Ma, 1956. október 27-én 17.30-kor találkoztam „Gyurka János” ügynökkel, aki szóban a következőkről számolt be.

Balogh Antal, a Bolyai Egyetem Kémia karának professzora meglátogatta a lakásán, és azt mondta, hogy az Egyetem vezetősége megbízta azzal, hogy látogassa meg az egyetemi bentlakásokat. Balogh eddig egyetlen bentlakásnál volt azzal a céllal, hogy eltántorítsa a diákokat a tüntetéstől, de ő nem fog több ilyen látogatást tenni, és csináljanak a diákok, amit akarnak, mert tudják, mit tesznek. Nevezett Balogh Antal ellen ellenőrző nyomozást indítottunk. Az ügynök arról is beszámolt, hogy ma találkozott a Bolyai Egyetem Bölcsészkarán Szabó [T.] Attila³⁷ professzorral is, aki a magyarországi eseményekkel kapcsolatban a következőket mondta az ügynöknek: „Egy magyar forradalomról van szó, amelynek célja a szovjet iga alóli felszabadulás, és ez a forradalom megnyitotta a szabadság útját a kommunista uralom alatt álló többi nép számára is, és ez a magyar nép dicsősége. A budapesti magyar forradalom leleplezte a szovjetek politikáját, amiből minden szovjet iga alatt álló nép tanulhat. A magyar és a román diákság vasárnapra tüntetést szervez,

36 Eredetiben: „să ceară unele revendicări”

37 Szabó T. Attila (1906-1987), nyelvtudós, egyetemi tanár. 1932-től középiskolai tanár Nagyenyeden és Zilahon, majd 1936-tól Kolozsvárt levéltáros. 1942-től magyar nyelvészetet tanított a kolozsvári egyetemen. Az *Erdély* (1938-1939), és az *Erdélyi Múzeum* (1941-1947), valamint a *Magyar Népnyelv* (Debrecen, 1941-1943, Bárczi Gézával) c. folyóiratok szerkesztője. A nyelvtudományok doktora (1957), az MTA tiszteletbeli tagja (1976). Fő műve a milliós nagyságrendű, általa gyűjtött adatra épülő, *Erdélyi Magyar Szótörténelmi Tár*, amelynek eddig 12 kötete jelent meg.

amelyen bizonyos követeléseket fognak hangoztatni”. „Gyurka” ügynök még azt is elmondta, hogy szintén a mai napon találkozott nevezett Varró Katalinnal, a kolozsvári Nyelvtudományi Intézet kutatójával, aki elmondta az ügynöknek, hogy bár a Bolyai Egyetem tanárai felvilágosító munkát végeztek a diákok körében, hogy ne menjenek ki tüntetni, sok diák nem is akar hallgatni a tanárok tanácsaira, és azt mondják, hogy követni fogják a magyarországi diákokat. Varró Katalin azt is elmondta az ügynöknek, hogy a Victor Babeş Egyetem diákjai elterjesztették azt az álhírt, hogy a Magyar Népköztársaság eseményei revizionista jellegűek, mert többek között Erdélynek az Magyar Népköztársasághoz való csatolását kérték. Hogy ne legyenek összeütközések a román és a magyar diákság között, a Bolyai Egyetem diákszövetsége összeállította azt a 15 pontot, amelyek a magyarországi diákok követeléseit képezték, és benyújtotta a diákszövetségnek, hogy dokumentálni tudja a Victor Babeş Egyetem diákjai számára, hogy a magyarországi diákok nem kérték Erdély Magyarországhoz csatolását. Végezetül nevezett Varró [Katalin] azt mondta az ügynöknek, hogy a fentieket a férjétől tudja, nevezett Varró Jánostól, a Bolyai Egyetem Bölcsészkarának adjunktusától, aki szintén azt állította, hogy vasárnap a diákság tüntetni fog.

s.k. Páll Ferenc főhadnagy

ACNSAS, fond Informativ, dosar 3010, vol. 1, 63–64. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

35.

A Temesvár tartományi pártbizottság tájékoztatója az RMP Központi Vezetőségének

Temesvár, 1956. október 28.

Folyik a 22. sz. körlevél feldolgozása az összes járási és városi bizottságban.³⁸ 1956. október 28-ig 1267 RMP szervezetben és 263 IMSZ-szervezetben dolgozták fel a körlevelet. Az RMP KV 22. sz. körlevelének feldolgozása az alapszervezetekben és Ifjómunkás Szövetségekben méginkább rávilágított a magyarországi események realitásaira, ami a legtöbb párttagot arra indította, hogy megfelelőképpen állást foglaljon ezekkel az ellenforradalmi akciókkal kapcsolatban. Így számos alapszervezetben a felszólaló párttagok elítélték ezeket az akciókat, s rámutattak, hogy ezeket nem a tömegek elégedetlensége idézte elő, hanem az imperialisták bűnös munkálkodásai. Az aninai³⁹ 24. alapszervezet kommunistái – akik már feldolgozták a körlevelet – ezeket az akciókat a magyar állam és nép ellen elkövetett büntettként értékelték, melyet a gazdasági pozícióikat veszített volt kizsákmányolók és a hozzájuk hű árulók tervelték ki. Így például az aninai bányából Anton Borceanu párttagjelölt elvtárs és Pascu mérnök párttag vállalták, hogy

³⁸ A körlevél tartalmát nem ismerjük.

³⁹ Anina: Temesvár tartományi (ma Krassó-Szörény megyei) község.